

підтверджено гіпотезу про зв'язок зростання політичної активності представників польської нацменшини та змін в ціннісній сфері.

Список використаних джерел

1. Боришевський М. Духовні цінності як дискримінанта громадянського виховання особистості // Цінності освіти і виховання: Наук.-метод зб-к., 1997. – С. 21-25.
2. Келли Дж. Теория личности. Психология личных конструктов – СПб: Речь, 200. – 249 с.
3. Леонтьев Д. Ценностные представления в индивидуальном групповом сознании: виды, детерминанты и изменения во времени // [http://www.follow.ru/cat alog/4](http://www.follow.ru/catalog/4)
4. Солдатова Г. У. Психология межэтнической напряженности. – М.: Смысл, 1998. – 389 с.

**СТРУКТУРА МОТИВАЦІЇ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ
У ЛІТЕРАТУРІ ДЛЯ ДІТЕЙ , ЩО ВИХОВУЮТЬСЯ
В РІЗНИХ ХРИСТИЯНСЬКИХ ТРАДИЦІЯХ**

Савиченко Ольга

кандидат психологічних наук, доцент

Сардаковський Ян

студент 2 курсу соціально-
психологічного факультету

Починаючи з М.Вебера багато хто заговорив про релігійний досвід як мотивуючий чинник. У роботах Д.Макклелланда досліджено відмінності у мотивації дітей, що виховуються в різних релігійних традиціях. Окрім того, він зміг довести вплив дитячої літератури на розвиток мотивації. Ідея про релігійні аспекти розвитку мотивації та досвід Макклелланда в аналізі дитячої літератури лягли в основу нашого дослідження.

Однією з найпопулярніших теорій мотивації є теорія мотивації досягнення, розроблена Дж. Аткинсоном, Д. Макклеландом та Х. Хекхаузенем, які виокремили у структурі мотивації мотив досягнення успіху та мотив уникнення невдач. Передумови дослідження цих двох мотивів були закладені в роботах З.Фрейда, А.Адлера, Е.Фромма, Б.Скіннера, Г.Мюррея.

Свій вагомий внесок у розвиток теорії мотивації досягнення внесли В.Врум Б. Вайнера М.Ш.Магомед-Емінов, Т.О.Гордєєва, В.І.Степанський.

Ідея Д.Макклелланда про вивчення мотивації досягнення в дитячій літературі та прогнозування на цій основі економічного

зростання країни багато хто вважає рефолюційною (Х.Хекхаузен). Однаково цікавими є емпіричні дослідження американського дослідника про відмінності мотивації представників різних релігій.

На основі аналізу наукової літератури з питання мотивації (Вебер, Макклелланд, Хекхаузен) було розроблено теоретичну модель дослідження. Ми припустили, що структура мотивації досягнення на перший погляд дуже схожих творів залежить від способу їх подачі та оформлення в різних релігійних традиціях (рис. 1).

Католицька література:

- Зовнішній баланс
Очікування успіху чи невдачі
- Потреба в досягненні успіху
чи невдачі
- Успіх

Православна література:

- Внутрішній баланс
Підкріплення позитивне чи
негативне
- Емоції позитивні чи
негативні

Спільні риси:

- Повнота
- Інструментальна активність

Рис. 1. Теоретична модель структури мотивації досягнення в літературі для дітей, що виховуються в різних християнських традиціях

Був здійснений контент-аналіз(система категорій контент-аналізу розроблена Х. Хекхаузенем та Д. Макклелландом у модифікації О.М. Савиченко).На основі отриманих даних було здійснено факторний аналіз – з метою перевірки вірогідності результатів дослідження. Статистична обробка даних здійснювалась за допомогою програми STATISTICA 6.0.

Виявилось, що в християнській літературі для дітей формуються як конструктивні, так і деструктивні особливості мотивації.

Так, в католицькій літературі формується усвідомлення важливості будь-якої активності, а також критики і покарання, для досягнення успіху. Основною конструктивною лінією розвитку мотивації є розвиток усвідомлення взаємозв'язку потреб, активності та результатів діяльності. Однак, спостерігається часткова

відсутність диференціації ситуацій успіху та невдачі, що може призвести до необґрунтованого вибору мотиваційних стратегій. Можна також припустити, що позитивні емоції в ситуаціях невдачі можуть бути проявом захисних механізмів, що може стати перешкодою для свідомого регулювання діяльності.

У православній літературі для дітей формується уявлення про те, що надмірні потреби та очікування (бажання, наміри) ведуть за собою негативне підкріплення (критику, зауваження т.п.), а успіх є випадковим явищем, що пов'язане з удачею, везінням, а не намами, активністю, підтримкою. Такі мотиваційні стратегії навряд чи можуть бути продуктивними. Компенсує їх емоційна регуляція діяльності в різних ситуаціях, в тому числі й неуспішних. Окрім того, в цих творах будь-яка активність пов'язана з позитивним підкріпленням (підтримка і похвала є наслідком активності).

Проаналізовано повноту та збалансованість структури мотивації у релігійній дитячій літературі різної тематики. В цілому підтвердилося попереднє припущення щодо особливостей структури мотивації у католицькій і православній літературі. Структура мотивації досягнення у католицькій літературі повна, але не достатньо внутрішньо збалансована; мотивація формується за рахунок переважання позитивного очікування, активності, спрямованої на досягнення, усвідомлення успішних результатів, формування відповідних потреб. Структура мотивації досягнення у православній літературі неповна, але внутрішньо збалансована; мотивація формується на тлі потреби в уникненні невдачі, активності, спрямованої на досягнення, емоційної регуляції діяльності та зовнішнього підкріплення.

Таким чином, католицька та православна література для дітей спрямовує розвиток різних компонентів у структурі мотивації дітей, що її читають.

Перспективами подальших досліджень вважаємо експериментальне дослідження впливу дитячої літератури на розвиток їх особистості.

Список використаних джерел

1. Вебер М. Избранное. Образ общества: Пер. с нем. – М.: Юрист, 1994. - 704 с.
2. Гордеева Т. О. Психология мотивации достижения / Тамара Олеговна Гордеева. – М. : Смысл : Академия, 2006. – 336 с.
3. Макклелланд Д. Мотивация человека / Дэвид Макклелланд. – СПб. : Питер, 2007. – 672 с. : ил. – (Мастера психологии).
4. Хекхаузен Х. Психология мотивации достижения / Хайнц Хекхаузен. – СПб. : Речь, 2001. – 240 с.